

Pirkkalan Turrin, osoitteessa Kivirannantie 3 olevan tontin liito-oravaselvitys

Kari Korte
Maaliskuu 2020

Kari Korte on FM, biologi, joka on tehnyt luonto- ja mm. liito-oravaselvityksiä Tampereen kaupungille 20 vuoden ajan sekä Pirkkalan kunnalle ennen vuotta 2008.

Kannessa kuva Kivirannantie 3:n tontin etelärajan kuusikosta.

Yleistä alueesta

Selvityksen kohteena oleva kohde sijaitsee Pirkkalan kunnan Turrin alueella, osoitteessa Kivirannantie 3 (**ilmakuva jäljempänä**). Tontin koko on 1 hehtaari. Tämä liito-oravaselvitys on tehty tontin omistajien toimeksiannosta ja on Pirkkalan kunnan edellyttämä selvitys tontin puolittamiselle. Syynä kunnan vaatimukselle on lähialueelta aiemmin tiedetyt liito-oravahavainnot. Tämän selvityksen tarkoituksena on antaa riittävän tarkka kuvaus liito-oravatilanteesta tontilla ja tontin asemasta alueen liito-oravaverkostossa maankäytön suunnittelua ajatellen.

Yleistä liito-oravasta

Liito-orava on vaarantunut uhanalainen, EU:n luontodirektiivin liitteiden II ja IV(a) laji, jota koskevat luonnonsuojelulain 39 §:n rauhoitussäännökset ja 49 §:n, 1. momentin lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentämiskiello. Lisäksi se on Suomen erityisvastuulaji. Liito-oravatutkija Ilpo K. Hanski kertoo vuonna 2016 julkaistussa kirjassaan ”Liito-orava: Biologia ja käyttäytyminen”, että liito-oravakannan taantuminen on valtakunnallisesti ollut yli 30 % kymmenen viime vuoden aikana.

Liito-oravan kannalta ongelmallisinta on sopivien kolopuiden vähyys, metsien pirstaloituminen ja aukottuminen. Liito-oravan mieluisinta elinympäristöä ovat järeähköä kuusta kasvavat lehtisekametsät, joissa kuusen osuus on 30 - 40 %. Erityisessä suosiossa ovat haapaa kasvavat metsiköt. Haapa ja leppä ovat liito-oravan tärkeimmät ravintopuut ja sen pesäkolo on todennäköisimmin haavassa. Ravinnoksi kelpaavat myös koivu ja raita, joskus jopa männyn ja kuusen silmut. Otollisia elinympäristöjä liito-oravalle ovat myös järeät kuusikot, joiden reunamilla kasvaa paremmin ravinnoksi kelpavaa lehtipuuta. Liito-orava on varttuneiden metsien asukki, mutta se tulee toimeen myös nuoremmassa metsässä, kunhan ainakin lähettyvillä on varttunutta metsää. Pohdittaessa lajin elinmahdollisuuksia tietyllä alueella olisi otettava huomioon biotoopiltaan sille soveliaat alueet kulkuväyliseen mahdollisimman ehyenä kokonaisuutena (pesäkolot, kulkureitit, ravintometsät ja – puusto ja levähdyspaikat), jotta populaation eri yksilöt elinympäristöineen eivät joutuisi liian eristyksiin muista ja poikasilla olisi mahdollisuus lähteä etsimään omia asuinsijojaan. Metsäisten alueiden yhtenäisyys on siis tärkeää liito-oravan populaation säilymisen kannalta. 50 - 60 metriä leveät aukeat alkavat olla lajin kulkemisen kannalta lähes esteitä ja maassa liikkueessa se on kömpelö. Liito-orava ei laskeudun maahan kuin pakosti, jos se liito on jäänyt liian lyhyeksi tai joskus vapaaehtoisestikin, mutta tällöinkään se ei kaikkoo puusta muutamaa metriä kauemmaksi.

Aineisto ja menetelmät

Tontti on aiemmin ollut liito-oravaselvityksen kohteena vuonna 2019 tehdyssä laajahkossa koko Pirkkalan kunnan taajama-alueen käsittävässä liito-oravaselvityksessä (P. Rintamäki 2019). Tällöin tontilta ei saatu havaintoja liito-oravasta, mutta tontin eteläpuolelle arvioitiin sijoittuvan liito-oravan itä-länsi-suuntainen, laaja-alaisempi kulkuyhteys. Tontti käytiin inventoimassa 28.3.2020. Tällöin haettiin merkkejä liito-oravan esiintymisestä etsimällä sen jätöksiä puiden tyviltä, pääasiassa haapojen ja kuusten tyviltä, joista jätökset useimmiten löytyvät. Samalla etsittiin mahdollisia lajille soveltuvia pesäpuita. Liito-oravalle

kelpaavat pesiksi tikkojen tekemät kolot - pääasiassa haavoissa, oravan risupesät - lähinnä kuusissa sekä mahdolliset liito-oravalle soveltuvat pöntöt. Myös puustoa arvioitiin sen suhteen, että miten hyvin se soveltuisi liito-oravan elinympäristöksi (puulaji, ikä ja puustoisien alueen pinta-ala). Ilmakuva-aineistona tässä on käytetty Maanmittauslaitoksen avointa dataa.

Kivirannantie 3 liito-oravatilanne

Maastokäynnillä ei saatu havaintoja liito-oravan olemassaolosta tontilla. Tontin eteläosasta, pihatien risteyksen tuntumasta löytyi kaksi nuorehkoa kuusta, joissa on oravan risupesiä, jotka soveltuisivat myös liito-oravan pesiksi (**kuva kannesssa**). Lisäksi tontilla oli lukuisia linnunpönttöjä, joista mikään ei ollut hyvin sopiva liito-oravalle, mutta lajin pesimistä kyseisenlaisissa linnunpöntöissä ei voi pitää aivan poissuljettuna mahdollisuutena.

Risupesien sijainnin vuoksi inventointialuetta laajennettiin tontin ja Kivirannantien eteläpuolelle noin 50 – 100 metrin säteelle. Säteen sisällä kasvaa liito-oravan elinympäristölle tyypillistä haapaa ja kuusta, vaikkakin puusto on varsin nuorta. Rinteeltä löytyi myös yksi kolokoivu (noin 80 m päästä), mutta havaintoja liito-oravasta ei saatu sen tyveltä eikä koko alueelta, joka on osa aiemmin mainittua arvioitua liito-oravan itä-länsisuuntaista kulkuyhteyttä. Tällä vyöhykkeellä liito-oravalle soveltuvin puusto kasvaa nimenomaan tien viereisellä rinteellä tontilta länteen, kun ylempänä puusto muuttuu yksipuolisemmaksi ja siinä mielessä liito-oravalle huonommaksi. Mikäli tien eteläpuolella olevalta alueelta olisi löytynyt merkkejä liito-oravan elämisestä, ja jopa liito-oravan elinympäristö, olisi tällöin tontin etelärajan tuntumassa olevat risupesäkuuset pitänyt ottaa huomioon maankäyttöä suunniteltaessa mahdollisina lisääntymis- ja levähdyspaikkoina.

Kaiken kaikkiaan liito-oravan esiintymistä tontilla ei voi pitää todennäköisenä. Tämä koskee myös tontin eteläreunan risupesäkuusien mahdollista roolia lajin lisääntymis- ja levähdyspaikkoina. Ensinnäkin tontin ja lähialueen biotoopiltaan lajin elinympäristöksi soveltuva metsäinen ala on liian pieni. Tutkimuksissa on todettu, että liito-oravanaaras ei pesi alle neljän hehtaarin metsiköissä; tyypillisimmillään naaraan elinympäristö on 4 – 10 hehtaaria. Risupesäkuuset myös sijaitsevat melko avoimella paikalla, jotta liito-orava kokisi ne turvallisiksi. Tontin ja sen lähiympäristön metsiköt ovat myös liian pirstaloituneita, jotta ne tarjoaisivat riittävästi suojaa ja riittävän yhtenäisen elinympäristön. Ravintopuuainesta liito-oravanaaraalle olisi kyllä tontilla ja sen lähiympäristössä riittävästi. Tontilla parasta puustoa liito-oravan kannalta kasvaa sen etelä- ja länsireunalla, ja lännessä myös tontin rajan ulkopuolella, kunnan omistamalla maalla. Myös Kivirannantien eteläpuolella kasvaa liito-oravan ravintopuuna suosimaa haapaa. Vaikuttaisi kuitenkin siltä, että suurin osa lähialueen liito-oravalle soveltuvista metsistä olisi kaadettu menneinä vuosina (satama-alue ja Soukonkallion asuinalue sekä uudet kulkuyhdyt).

Loppuyhteenvedon voi sanoa, että varsin todennäköisesti Kivirannantie 3 tontti ei ole liito-oravan elinympäristöä eikä sen puolittamisella ja länsiosan mahdollisella rakentamisella ole todennäköisesti vaikutusta Turrin - Soukonkallion alueen liito-oravatilanteeseen. Tontin rakentaminen ei hävitä liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja eikä myöskään heikennä liito-oravan laajempaa itä – länsi – suuntaista kulkuyhteyttä.

2020-03-29

Kuva. Pirkkala, Turri, Kivirannantie 3 tontin (sininen rajaus) liito-oravatilanne. Punaisella tähdellä kuuset, joissa risupesä.

Lähteet

Agriborealis osuuskunta, Rintamäki, P. 2019: Pirkkalan taajama-alueen liito-oravaselvitys 2019. – Pirkkalan kunnan Ympäristönsuojelu 2019.

Hanski I. 2016: Liito-orava: Biologia ja käyttäytyminen. – Metsäkustannus Oy, Nanomatic , 94 s.

Ilmakuvat: Maanmittauslaitoksen avoin data.